

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Amore Dei - non in solis haerente contemplativis, & jucundis affectibus, sed parato, quidvis vel durissimum agere, & pati, si Deo id gratum fore videat: neque contento, plùs eum quibuscuncque aliis rebus amare, sed certo insuper, nihil omnino ex quibuscuncque rebus aliis amare, quod ...

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Cap. IV. De secundo gradu Amoris Dei super omnia, voluntate nimirum, gravissima quævis mala potiùs subeundi, quàm eum vel perlevi ulla culpa offendendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54515](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54515)

CAPUT IV.

De secundo gradu amoris Dei
super omnia: voluntate nimirum,
gravissima quævis mala potius sub-
eundi, quam eum vel perlevi cul-
pa offendendi.

Deberi à nobis DEO hujusmodi
amorem, manifestè paulò an-
tè collegi ex eo, quòd ipse in-
finitæ amabilitatis objectum
sit, nostræque ultimus finis

Juvat nihilominus eandem veritatem dupli-
ci alio, efficaciori fortasse, quia magis popu-
lari, & sensibili argumento confirmare: eru-
endo illam scilicet, tum ex plena libertate,
qua minimum quodvis nostrum incommo-
dum vel gravissimum aliorum minus nobilium
animantiū impendio nos solemus avertere
tum ex terribili severitate, qua DEUS po-
interitum in eos animadvertit, qui quamvis
levicula, & veniali culpa se offenderint. U-
igitur à primo prædictorum capitum ordinar-
puto, amice Lector, te quoque per incal-
scantis anni æstum à culicè aliquo, vel musca
infestari, nec religioni ducere, si importunam
be

bestiolam depellendæ illius vexationis culpâ interficias. Atqui evidenter patet, nullo modo comparari posse tædium, quod illa tibi affert cum nece, qua illam afficis. Quanam igitur ratione fas tibi est, tuum id factum à culpa iniustitiæ tueri? Respondebis, ut opinor, si nulla apparet comparatio inter tuum, & illius malum; neque ullam apparere inter tuæ, naturæque illius pretium. Quamobrem, ceu illa non meretur, ut ullam naturæ ipsius præ tua rationem ducas; sic neque mereri, ut quodcunque vel extremum illius malum pensi habeas, ubi hoc ad tuam propulsandam esto levem molestiam conducatur. Rectè tu quidem. Sed ut ad conclusionem accedamus, quæro iterum: plûsne tu secundum naturalem præstantiam muscæ, an secundum eandem tibi DEUS antecellat. Inficiari certè nequis posteriorem exuperantiam nimio quantò primâ esse majorem. Cùm tu, & musca ad idem pertineatis finiti entis genus; inter te autem, & DEUM, spectata hinc tua limitatione, indè illius infinitate, nulla appareat, quantum ad nativam dignitatem, proportio. Si ergo, quòd essentiæ tuæ dignitas, tametsi finito intervallo muscæ dignitatem supergrediatur, æquum tu

F

cen-

censes, & nemine quidem contradicente, pro
quodvis tuum esto minimum malum pluri
ipsamet illius nece æstimari, adeò ut pro
quantulacunque tua molestia abigenda pos
sit hæc jure optimo eligi; arguendum hinc
tibi, & cuivis ratione utenti relinquo, eo
quid, cum esse divinum infinita exuperatio
tuo præstet, jus, falsque sit, qualemcunque
DEI offensionculam pluri tuo fieri, imò
creatæ totius universitatis exitio; adeò
prohibendæ illius causâ ultro hoc velle,
eligere oporteat. Argumentum est, ut
junt, *ad hominem*, neque prima illius parte
admissa negari ullo modo consequens po
test.

2. Circa alterum verò ex prædictis capi
tibus, quò ejus conclusio ad intelligendum
sit clarior, proderit, tribus, quas subjicio
veritatibus mentem advertere. Prima est
pœnas, quibus animæ nondum satis perpur
gata sub præsentis vitæ exitum à divina justitia
plectuntur, multò atrociores esse omnibus,
quas in terris maximè horremus: (*Vid. de
suar. t. 4. in 3. p. Diss. 40. Sect. 3.*) prout
de sola sensûs pœna, præter Doctorem An
gelicum, (*4. Dist. 21. qu. 1. a. 1.*) aliòsq
Theologos, D. Augustinus, & D. Cæsari

cente planissimè affirmant. Quorum prior de
 pluri igne pias animas ad purum excoquente ait,
 ut pro (In Ps. 37.) *Graviorem esse, quàm quidquid po-*
 a pol- *test homo pati in hac vita.* Alter verò post
 a hinc commemoratam nonnullorum vecordiam
 o, ec- temporarios illos cruciatus haud magni se
 ratio pendere agentium, dummodo certi interim
 inqu- sint de æterna salute, subjungit: (Hom 8.)
 mò d- *Nemo hoc dicat, fratres charissimi: quia ille ipse*
 leò u- *purgatorius ignis durior erit, quàm quod possit*
 le, d- *pœnarum in hoc seculo aut accidere, aut sentiri,*
 ut a- *aut cogitari.* Quibus testimoniis libet coro-
 part- nidis locò addere exemplum, à Cantipratan-
 as po- no relatum. (Ap. L. 2. c. 51.) Erat, inquit
 s capi- ille, pius quidam DEI servus, qui gravissima
 ndum- corporis ægritudine jam annum conflictatus,
 jicio- enixis apud DEUM precibus institit, ut cita-
 aa est- morte suo illi tam prolixo cruciatui finem
 erpu- imponeret. Neque irritæ preces abiêre:
 a just- apparens quippe illi Angelus potestatem, o-
 omni- ptionemque fecit DEI nomine, ut eligeret
 (Vid- sive protinus mori, sed per subsequens tri-
 out v- duum in subterraneo lustralium flammarum
 n An- ergastulo culpas suas luere, sive alterius an-
 ósq- ni spatio præsentis morbi ærumnas perferre,
 esari- usque tandem expiatus rectà in cælum migra-
 pl- re. Prima conditio potior homini est visa:

Eámque idcirco præoptans, solutam corpore animam ad triduanas flammei illius carceris pœnas dimisit. Sed vix unum ibi diem egerat, cùm en rursus apparere illi Angelus, & percontari, numquid pristina electione esset contentus. Cui ille, ô impostor, non Angele, hæccine tua fides? Triduanam solummodo hîc mihi moram pacisci, eámque deinde ad tot annos producere? Quos tu annos memoras, subjecit Angelus. Doloris magnitudo in causa est, ut eam arbitreris tantam longam, quæ revera ultra unum diem non processit: adeò ut secundum conventa bidui adhuc spatium proroganda sit. Quod si id durum videtur, primamque retractare pactio- nem libet; non abnuit DEUS tibi permittere, ut locò bidui hîc transigendi ad tuum lætulum redeas, præteriti morbi cruciatus solidum ibi anno passurus. Non uno tantum anno, sed quotquot ad mundi usque finem subsistent annis, eos perpeti malo, quàm vel tantulam hîc moram protrahere, laborans, æstuansque anima respondit. Cùmque dicto corpori restituta, quod necdum mandatum humo erat, perrexit solidum annum pristinos dolores ferre: sed tantò quàm ante æquius, faciliusque, ut ludi, & nihili instar eorum

duceret, præ illorum immanitate, quos in purganti igne pertulerat.

3. Secunda veritas est ad ejusmodi pœnas nullis non præsentibus graviores promerendas, sufficere vel culpæ duntaxat venialis reatum: prout licet colligere tum ex illa apud S. Matthæum Domini sententia, (c. 5.) *Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem*; tum ex prima D. Pauli ad Corinthias epistola, ubi inter res piacularibus flammis exurendas recensentur etiam, (c. 3.) *fœnum, & stipula*: materiæ nimirum, quæ ob suam levitatem pro venialibus culpis accipi solent. Neque desunt exempla, quæ idem apertius, atque expressius testentur: exempla videlicet D. Severini Coloniensis Episcopi, qui post obitum significavit non nemini atrocissimis se in igne doloribus cruciari, quòd præ negotiorum ingruentium turba Sacerdotalem psalmodiam absque legitimis intervallis totam continenter recitasset: (*Nieremb. in Vit. div. c. 34.*) nec non alterius cujusdam, quem D. Vincentius Ferrerius tradit, unius culpæ venialis causâ ad annuos in piaculari ergastulo cruciatus damnatum fuisse: (*Ibid.*) & complurium præterea religiosorum hominum, quorum animas ejusdem

ordinis Monachus per oblatam sibi divinitus speciem vidit, horrendis torqueri suppliciis eò quòd, licèt integri à capitalibus noxis, negligentius tamen vixissent, quàm eorum professio, & cœnobii disciplina exigebat. (*Spi Exemp. Dist. 2. Ex. 60.*)

4. Tertia veritas est, animas justorum quæ post interitum corporis à divina justitia expiantur, leviores pœnas suorum criminum pendere, quàm quibus mererentur affici. Neque enim ulla apparet probabilis ratio, cur DEUS, qui, *cùm iratus fuerit, misericordiam non cordatur*, ac propterea ipsosinet perduelles, sibi que invisissimos orci spiritus ex Theologorum sententia, *citra condignum* punit; si veriùs, & sinè ullo clementiæ temperamento cum iis agere animabus putetur, quæ per gratiam sanctificantem illius sponsæ sunt, atque filix.

5. His itaque extra controversiam positis, fingamus patrem esse, qui filium suum jubeat in teterrimum carcerem retrudi, ibique per complures diebus singulis horas servissimè in equuleo distendi. Quid, amabilem dici in eventu hujusmodi possit? Alterum his duobus profectò: nempe vel filium enorme quodpiam scelus patrâsse, cùm ipsem

pater tam graviter in eum animadvertat; vel si in levi tantum materia perque juvenilem imprudentiam deliquerit; qui eum ita plectit, neutiquam patris, imò neque hominis nomen mereri, sed pro immani sævitæ portento esse habendum. Jam verò scimus; DEUM plerisque justorum mortali vita defunctis, quibus cæteroqui tanquam filiis charissimis sempiternam cælestis sui regni hæreditatem reservat, pœnas irrogare, quæ juxta primam præmissarum veritatum cunctis terrenis suppliciis gravitate antecellant. Et scimus præterea, juxta veritatem secundo loco propositam, hujuscemodi pœnas iis infligere, quamvis sæpe non nisi venialium culparum rei sint. Quidnam ergo hic dicendum? Nihil utique aliud, nisi aut culpas etiam veniales malum esse pœnis iis dignum; aut Deum ita eas punientem injustum, & crudelem tyrannum. Atqui secundum à nemine dici potest, quin certissimis contradicat tum divinæ fidei, tum etiam rationis humanæ principiis. Superest ergo, ut primum dicamus: nimirum culpas veniales, ratione injuriæ, qua summam DEI Majestatem afficiunt, dignissimas esse, quæ atrociter adeò plectantur: imò juxta tertiam veritatem, nè posthu-

mis illis quidem tam horrendis suppliciis pro improbitatis suæ merito, sed *citra condignum* puniri. Unde nihil jam obest, quin ex dictis pro certissimo colligam, debere nos gravissima, & extrema omnia citius pati, quam earum ullam scienter admittere. Si enim vel ipsi purgantium flammaram cruciatus, licet omnibus præsentis vitæ malis graviores, infra malitiæ illius meritum sunt; quidni æquum sit, ut vitandæ hujus causâ, quidquid duri, & acerbi tolerari in terris potest, ultro subeundum putemus?

6. En itaque, utrùm DEUS bonum sit, quovis alio superius; cùm vel minima quæque ejus offensa gravissimis omnibus præsentis vitæ malis præponderet, neque ulla possit eorum diritate satis puniri. Et en quoque, utrùm pro tam incomparabili sua bonitate eò usque à nobis diligi mereatur, ut paratissimus, quæcunque præsentis vitæ mala potius ferre, quam eum vel levissimè offendere. Huc igitur in eo plùs nobis ipsis amando, provehi nos decet: ut nimirum extremo quovis nostro malo, vel minimam quamque illius offensiunculam graviùs perhorrescamus, atque enixiùs vitemus: certissimi, nolle unquam Domino tam infinitè amabili, & quem
tan

tantò plùs nobis diligimus , ægre facere , et si propterea, quidquid maximè chari est, amittere, & quidquid maximè invisi, tolerare opus fuerit. Quid enim? Itane sciens ego hanc, vel illam rem à DEO esse vetitam, eique displicere, adeò nihilominus vecors, adeò impudens, adeò juris, officiique omnis esse immemor possim, ut eam illo spectante, & indignè ferente, quavis de causa facere audeam? Ah priùs, quàm eò usque indignitatis progrediar, fulminibus cælum me obruat, subito tellus hiatu me absorbeat. At voluptas illa ab ipso interdicta nimium quantum genio blanditur. At, si ab omni mendacio abstineream; multas rei amplificandæ occasiones corrumpam. At, si adversarii convicia patienter excipiam, plurimum mihi apud concios dignitatis decedet. O rationes risu potius, quàm responso dignas! perinde quasi honoris integritas, rei amplitudo, geniique oblectatio tanti pretii, atque ponderis bona sint, ut mereantur vel in mentem, nedum in æstimationem venire, ubi de vitanda offensione DEI agitur. Pereant, age, funditus omnia, quæ possidere, & amare in terris possum, dum nè vel tantillum à debita supremo illi Domino observantia desciscam, quem

incomparabiliter plùs meis fortunis , plùs meo honore , plùs quocunq̃ue alio meo bono , quin plùs etiam me ipso , ac substantia , et persona mea amo.

7. Novi quidem , multa ab eo juberi , aut vetari , non summa cum severitate , neque tam districtè , ut inobsequentibus suæ inimicitæ , ac sempiternæ mortis pœnam denuntiaret. Sed quid tum ? Ideone , quia ille mitis , ac benignus in præcipiendo fuit , negligentiorum in obtemperando esse me deceat ? Imò hæc ipsa ejus lenitas , ceu amabiliorem eum reddit , sic promptiorem ad ipsi obsequendum debet me reddere. Et lætari quidem possum , quòd hanc , vel illam ipsius legem solvere absque capitali noxa fas est : sed ideo duntaxat lætari , quia , quantò minùs mali timendum mihi est , si eas solvero , tantò majus , certiusque amoris erga ipsum specimen daturus sum , si iisdem nihilominus paream. Servorum est , ad heri jussa implenda metu indigere , nè alioquin domo abigantur. Filiis benemoratis sat stimuli , ad quidvis vel faciendum , vel cavendum est timor , nè se cùs patri displiceant. Et quid , rogo , scribit D. Basilius , sentiendum esset de filio , qui diceret : ego quidem cavebo , nè patri infidi-

as fruam, caputque illius hostibus prodam,
aut simili alio facinore exheredari ab eo me-
rear. Cæterum non magni admodum pen-
dam, multa alia patrare, quæ improbari ab
eo novi, quodcumque id mihi voluptati fu-
turum, aut commodo fit? (*Proem. in Reg.
fus. Disp.*) *Quis est filius, qui propositâ ipsi pa-
rentis gratiâ, cum in rebus illi majoribus obsequa-
tur, in iis, quæ levioris momenti sunt, ipsum
prudens velit offendere?* Certè, qui affectus ita
esset, ingenii se nimium servilis, omni patris
amore vacuum, & penitus filii nomine indi-
gnum probaret. Quapropter nè tales & nos
simus, quoties de facienda re aliqua delibe-
ratio incidit, observare confestim debemus,
interdicatne illam DEUS, an permittat: &
ubi primum fortè constiterit, nihil ultra mo-
rari in quærendo, severumne, an mite illius
interdictum sit, sed quovis vel mitissimo con-
tenti esse, ut omnem extemplo faciendæ illi-
us rei cogitationem abjiciamus: imò eam ve-
luti aliquid impossibile à nobis fieri specte-
mus. Ah non leve malum quantulacunque
supremæ illius majestatis injuria est, imò tan-
ti revera ponderis, ut tetrius quid, atque
horribilius creatæ totius universitatis, cæli,
terræ, hominum, Angelorumque excidio
cen-

censeri debeat. Mundi quippe universitas cum omnibus, quæ complectitur, elementis, cælis, hominibus, Angelis, comparata ad infinitum DEI esse longissimè minor recula est, quàm præ ipsa atomus, vel pulvisculus sit. *Tanquam momentum stateræ, sic est ante orbis terrarum, & tanquam gutta roris antelucani, quæ descendit in terram. (Sap. II.)* Quamobrem, si nihil dubii esse potest, quin levissimum quodvis mundanæ totius molis incommodum gravius malum sit, unius atomi excidio; multò minùs dubitare possumus, quin minima quælibet DEI offensio secundùm mali rationem mundanæ totius universitatis dissolutioni præponderet. Nemo itaque eum abduci in errorem se sinat, ut culpas veniales parvi faciat, quia leves appellari audit. Sed noverit, hac illas appellatione insigniri, quo ab iis discernantur, quæ cum divinæ inimiciæ, tum mortis sempiternæ reatum continent, supremùmque intèr execratissima quævis mala diritatis obtinent locum: adeò ut vocare illas leves nihil aliud sit, quàm in ejusmodi comparatione minùs graves vocare. Cæterùm impossibile omnino esse, ut ulla infiniti boni offensa, esto aliis ejusdem offensis inferior, absolutè loquendo, exi-

exigui malum momenti mereatur vocari ; nec potius quasvis rerum creatarum offensas , ruinas , & clades immanitatis suæ pondere excedat.

8. Et sanè , si eos contemplemur , qui in divinæ charitatis via ulteriores habuère processus , videbimus ad unum omnes , veluti DEUM finè ulla proportione plùs se ipsis amabant ; sic minimam quamque ejus offensam extremo quovis suo malo plùs horruisse : nec deesse inter illos , qui arctissimo voti nexu ad veniales quasque culpas in perpetuum vitandas se obstrinxerint. (*Vid. Rho. Hist. Virt. L. 3. c. 11.*) In quorum exemplo observare fas est , quàm libera , & sui potens voluntas , atque indoles hominis sit , qui divino se amori devovit. Nempe hic , juxta D. Thomæ doctrinam ; (*L. 3. c. Gent. c. 128.*) *Sibi ipse lex est* : neque solùm legibus communiter latis , servi more , ac modo non subest ; sed eas insuper quadam ceu Legislatoris autoritate jam laxat , jam restringit : obligationis vim , quam aliorum respectu illæ habent , quodammodo ab iis auferens , & eandem , ubi aliorum respectu deest , quantum ad se iis superaddens. Quocirca , veluti in gravibus observandis præceptis , tam non coactè , & absque

que ullò servili metu se gerit, quàm si ab externa qualibet obligationis vi liber, ex ultro-
 neo duntaxat voluntatis instinctu illa obser-
 varet, *habens charitatem, quæ eum locò legis in-*
clinat, & liberaliter operari facit; ita quantum
 ad alia præcepta, quæ vim graviter obligandi
 ex se ipsis non habent, necessitatem sibi ultro
 imponit, tam religiosè illa observandi, quàm
 si summa cum severitate ad id urgeretur: non
 aliam in animo patiens, præter obligationem
 sui amoris, à quo finè respectu ad pœnam im-
 pellitur ad servanda ea, quæ à legis servis ex
 puro pœnæ metu servantur. *Cùm liber sit,*
 (juvat rem totam supradicti Doctoris Ange-
 lici verbis concludere) *qui sui causâ est; il-*
lud libere agimus, quod ex nobismet ipsis agimus.
Hoc verò est, quod ex voluntate agimus. Quod au-
tem agimus contra voluntatem, non libere, sed ser-
viliter agimus. Cùm igitur Spiritus sanctus per a-
morem voluntatem inclinet in bonum verum, ad
quod naturaliter ordinatur; tollit & servitutem,
qua servus passionis effectus contra ordinem volun-
tatis agit; & servitutem, qua contra motum suo
voluntatis secundum legem agit, quasi servus legi,
non amicus. Propter quod Apostolus dicit: (2. ad
Cor. c. 3.) Ubi Spiritus Domini, ibi libertas. Et
ad Gal. 5. Si spiritu ducimini, non estis sub lege.

(L)

(L. 4. c. Gent. c. 22. Vid. & 1. 2. qu. 93. a. 6. ad 1.)

9. Tales igitur nostros itè̄m sensus, affectusque esse oportet, si cordi habemus, ad eum gradum pertingere, qui in DEO plus nobis amando est secundus: adeò ut, nisi fidem nostram volumus (quod neque necessarium est, neque omnibus promiscuè suadendum) nuncupato à prædictis DEI famulis voto obligare; saltè̄m, quod illi jurârunt, non minùs sanctè̄ observemus, quàm si juratum æquè à nobis fuisset: divinæque charitatis fervor, qui ad votum de cujusvis peccati venialis fuga nuncupandum eos impulit, nos ad propositum, non minùs voto efficax de eadem concipiendum impellat. Ut verò hoc ità efficax sit, præter repetitam pluries diebus singulis illius instaurationem proderit primò inter matutinam meditationem percurrere animo peccata venialia, in quæ labi nos frequentius contingit, & quorum eo die præbere nobis ansam poterunt seu res, quas tractabimus, seu loca, quæ adibimus, seu personæ, quibuscum congregiemur; opponendo ibi protinus humanis ad singula incitamentis, quas ex adverso divinus nobis amor suggerit ea vitandi rationes: enixè̄que

DE.

DEUM obsecrando, ut præsentem nostram voluntatem nullo ipsum pacto offendendi, quando exequenda mox erit, opportunis gratiæ suæ auxiliis confirmet. Proderit secundo, si superveniente interdium aliqua hujus, vel illius venialis peccati occasione, quæ ad illud vehementius nos impellat, meminerimus id tempus esse, ubi certò experiri liceat, num *verbo, & lingua* duntaxat *diligamus* DEUM, an *opere, & veritate*: num nostra erga ipsū charitas fūco subornata in meram speciem fit, an solidis in corde radicibus nixam in summa nostros apud animos hominum gratia, terrenive alicujus boni respectus, an divina ipsius gloria, & voluntas plus valeat. Unde mox hujusmodi cogitationibus quibusdam quasi stimulis ad propriam DEUM verè amantium alacritatem excitati, in animosa illa Christi-Domini verba erumpamus: (*Joa. 14.*) *Ut cognoscat mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*; faceſſat hinc, quidquid ei displicet, quantumcunque humano meo sensui leonocinetur: repudiantes confestim cum execratione animi illud seu lucrum, seu gentiblandimentum, seu mortale aliud quodvis bonum, cujus præsentis cupiditate ad peccandum

dum stimulamur : nec magni aliquid nos fecisse arbitantes, quòd ejus illecebras debito divinis præceptis obsequio posthabuerimus : cùm vel sacrilegus Balaam professus sit, nullis se adduci quantumcunque amplis conditionibus posse, ut quidquam extra Dei loqueretur præscriptum. (*Numer. c. 23. & 24.*) *Numquid aliud possum loqui nisi quod jussit Dominus. Si dederit mihi Balaac plenam domum suam argenti, & auri; non potero præterire sermonem Domini DEI mei: ut vel boni quid, vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid jussit Dominus, hoc loquar.* Proderit demum, si, quoties hanc, aut illam leviozem culpam cum majori aliqua, esto non plena animadversione commissam esse à nobis deprehenderimus, justum nostræ adversus DEUM infidelitatis concipiamus pudorem, intimo cum doloris sensu eam detestantes, nec omit- tentes illo ipso die per voluntariam aliquam corporis castigationem illius à nobis pœnas repetere: ad exemplar D. Paulæ Romanæ, quæ, teste S. Hieronymo, (*Ep. 27. ad Eustoch.*) ita levia peccata plangebatur, ut eam gravissimorum criminum crederes ream. Cum hac tamen cautione, ut nè commissi pœnitentia in nimium mœrorem, animique abjectio-
G
nem

nem degeneret : sed potius ipsemet lapsus pro incitamento nobis sit ad repetendum, instauratis viribus, & majori cum alacritate divini famulatûs cursum, juxta illud Vatis Baruch effatum : *Sicut fuit sensus vester, ut erraretis à Domino, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. (c. 4.)*

CAPUT V.

De amando DEO plûs nobismet ipsis usque ad tertium, eumque supremum hujusce exuperationis gradum : ità nempe, ut nullius sive boni, sive mali nostri respectu prætermittamus quidquam agere, quod ipsi esse gratius noverimus.

Excellens modus amandi DEUM plûs se ipso est, quem hæcenus vidimus, quando scilicet tantum eum aliquis facit, ut, nè illi vel minimæ offensionis causam præbeat, sua omnia pro nihilo habet emolumenta, atque commoda. Sed longè hic excellentior quem tractare jam aggredimur, quando mirum DEI servus ità comparatus animo est